

บทที่ ๑

บทนำ

ความสำคัญและความเป็นมาของปัญหา

ในปัจจุบันประเทศไทยกำลังเร่งผลิตเจ้าหน้าที่พยาบาลทุกระดับ เพื่อสนองแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ ๔ ซึ่งเกี่ยวข้องกับด้านผลิตบุคลากรสาธารณสุข ได้เน้นถึงการส่งเสริมและการสร้างประชากรให้มีคุณภาพ ควบคู่กับการจัดบริการสาธารณสุขให้มีประสิทธิภาพ และเพียงพอต่อความต้องการ การบริการทางด้านนี้อย่างทั่วถึง ทั้งนี้เพราะในอดีตที่ผ่านมา ได้มีรูปแบบการบริการสาธารณสุขของรัฐบาลอย่างไม่เหมาะสม ประกอบกับมีการขาดแคลนเจ้าหน้าที่ทุกระดับ โดยเฉพาะด้านการรักษาพยาบาลเป็นอย่างมาก

การเร่งผลิตพยาบาล จำเป็นต้องมีครูพยาบาลที่เพียงพอ แต่จากการสำรวจสถานการณ์ศึกษาพยาบาลในปี ๒๕๐๘ พบว่าปริมาณของครูอาจารย์พยาบาลไม่เหมาะสม โดยเทียบกับอัตราส่วนอาจารย์ประจำต่อนักศึกษาในสาขาวิทยาศาสตร์การอนามัย ที่กำหนดอัตราส่วนเท่ากับ ๑ : ๔^๒ ผลการศึกษาในปี ๒๕๑๘ พบว่าอัตราส่วนระหว่างพยาบาลระดับ

^๑กระทรวงสาธารณสุข, "โครงการพัฒนากระทรวงสาธารณสุข ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๔ พ.ศ. ๒๕๒๐ - ๒๕๒๔" (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สำนักข่าวพณิชย กทมพณิชยสัมพันธ์, ๒๕๑๕). หน้า ๑๖๕.

^๒นพรัตน์ ฉลาพิบูลย์, "ประมวลหลักเกณฑ์ต่าง ๆที่ใช้ในการร่างโครงการพัฒนามหาวิทยาลัย," เอกสารประกอบการสอนวิชา Curriculum and Instruction in Nursing Education (กรุงเทพมหานคร : แผนกวิชาพยาบาลศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๐).

ปริญญาตรีและระดับปริญญาโทที่ทำหน้าที่ทางด้านบริการการศึกษา ต่อจำนวนนักเรียนทุกหลักสูตร เป็น ๑ : ๑๗ และ ๑ : ๗๗ ตามลำดับ^๑ จะเห็นว่ายังมีการขาดปริมาณอาจารย์เป็นอย่างมาก

การแก้ไขปัญหาการขาดเจ้าหน้าที่พยาบาลจะกระทำได้ ๒ ลำดับ คือการผลิตครูอาจารย์พยาบาลเพิ่มมากขึ้น กับ การปรับปรุงระบบการศึกษาให้ดีขึ้น ในลำดับแรกนั้นจะต้องใช้เวลาอย่างน้อย ๔ ปี และต้องใช้งบประมาณเพิ่มขึ้นมากมาย แต่ในลำดับหลังสามารถที่จะกระทำได้โดยเร็ว โดยผู้สอนจะต้องนำเอาเทคโนโลยีทางวิทยาศาสตร์มาใช้ให้มากขึ้นทุกที ปัจจุบันนี้อุปกรณ์ทางวิทยาศาสตร์ ถูกดัดแปลงมาเป็นสื่อทัศนูปกรณ์ทางการศึกษา ซึ่งมีทั้งภาพยนตร์ ภาพนิ่ง ฟิล์มสตริป เทปบันทึกภาพ-เสียง ทีวี และอื่น ๆ อีกมาก สไลด์-เทป จัดเป็นสื่อทัศนูปกรณ์อย่างหนึ่งที่ใช้สอนนักศึกษาได้คราวละมาก ๆ และแต่ละคนยังสามารถเรียนรู้ได้ตามความสามารถของคนอีกด้วย^๒ แต่จากอดีตที่ผ่านมา การสอนนักศึกษาพยาบาล โดยเฉพาะเกี่ยวกับทักษะทางด้านการพยาบาลใช้วิธีการสอนแบบสาริต โดยครูทั้งคืน ซึ่งทำให้ต้องสิ้นเปลืองแรงงานของครูอาจารย์อย่างมาก เพราะต้องแบ่งกลุ่มนักศึกษาให้พอเหมาะที่จะดูและฟังการสาริตได้อย่างชัดเจน ยิ่งรับนักศึกษามาก็ยิ่งจะต้องแบ่งกลุ่มมาก เมื่อแบ่งกลุ่มมากก็ต้องมีจำนวนครูอาจารย์มากขึ้น และในภาวะที่การศึกษาพยาบาลกำลังขาดครูอาจารย์ควนพยาบาลอยู่นี้ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องค้นหาวิธีการสอนแบบอื่น ๆ มาแทนวิธีการสอนแบบสาริต

ในสถาบันการพยาบาลหลายแห่งมองเห็นความจำเป็นในข้อนี้ และได้ใช้ภาพยนตร์ ฟิล์มสตริป สไลด์ มาใช้สอนทักษะทางการพยาบาลหลายชนิด เช่น การสวนอุจจาระ

^๑วิลโล ลีสุวรรณ, "การกระจายของพยาบาลระดับปริญญาในประเทศไทย" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชาพยาบาลศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย, ๒๕๑๘) หน้า ๔๘.

^๒Benjamin Fine, Teaching Machines. (New York : Starling Publishing Company, 1962) p. 9.

การให้นำเกลือ การฉายปอดช่วยคนเป็นลม การฉีดยา ฯลฯ แต่ยังมีใครมีใครศึกษาวิจัยอย่างจริงจังว่าอุปกรณ์เหล่านี้จะสามารถทดแทนการสาธิตโดยครูได้หรือไม่ ผู้วิจัยพิจารณาเห็นว่า สไลด์-เทป เป็นอุปกรณ์ที่ผลิตขึ้นเองได้ง่าย ๆ ราคาถูก เก็บรักษาง่าย และสามารถใช้สอนนักศึกษาได้ทั้งเป็นรายกลุ่มและรายบุคคล^๑ หากนำมาเปรียบเทียบกับการสอนแบบสาธิตโดยครูและไคนดโมเดลไม่แตกต่างกัน ก็จะสามารถประหยัดกำลังของครูอาจารย์ และประหยัดงบประมาณของชาติได้อย่างมาก ที่สำคัญจะสามารถเพิ่มอัตราการผลิตเจ้าหน้าที่พยาบาลได้โดยไม่ต้องเพิ่มจำนวนครูอาจารย์มากนัก นอกจากนี้ในวิธีการสอนทั้ง ๒ แบบ หากคนพบว่าเงื่อนไขในการสอนแบบไหนจะดีกว่ากันในระหว่างแบบที่เคี้ยวหมกทุกชั้นตอน กับแบบที่ละชั้นตอนแล้ว ให้อุเรียนปฏิบัติตามทันที ก็ยังจะได้วิธีการสอนที่เหมาะสมยิ่งขึ้นอีกด้วย

ความมุ่งหมายในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาเปรียบเทียบการสอนงาน ๔ แบบ ได้แก่ แบบที่ ๑ สอนโดยใช้สไลด์-เทป แบบให้อุเรียนศึกษาวิธีการฉีดยาจากสไลด์-เทป ตั้งแต่ชั้นแรกถึงชั้นสุดท้ายแล้วจึงลงมือปฏิบัติ แบบที่ ๒ สอนโดยใช้สไลด์-เทป แบบให้อุเรียนศึกษาวิธีการฉีดยาที่ละชั้น แล้วปฏิบัติตามทันทีในแต่ละชั้นนั้น ๆ แบบที่ ๓ สอนโดยสาธิตสด แบบผู้สอนแสดงวิธีการให้ดูตั้งแต่ชั้นแรกถึงชั้นสุดท้าย แล้วจึงให้อุเรียนลงมือปฏิบัติ แบบที่ ๔ สอนโดยสาธิตสด แบบผู้สอนแสดงวิธีการให้ดูที่ละชั้น แล้วให้อุเรียนปฏิบัติตามทันทีในแต่ละชั้นนั้น ๆ ว่าแบบไหนจะดีกว่ากัน โดย ๒ แบบแรกเป็นการสาธิตด้วยสไลด์-เทป ต่างกันที่แบบที่ ๑ เป็นการสอนที่เคี้ยวหมกทุกชั้นตอน แบบที่ ๒ เป็นการสอนที่ละชั้นตอน และ ๒ แบบหลังใช้ครูจริง ๆ สาธิต ซึ่งมีเงื่อนไขแตกต่างกันอีกคือ แบบที่ ๓ เป็นการสอนที่เคี้ยวหมก แบบที่ ๔ เป็นการสอนที่ละชั้นตอน

^๑Kathleen K. Guinee, Teaching and Learning in Nursing

(New York : Macmillan, 1978) pp. 173 - 179.

ปัญหา

ผู้วิจัยต้องการที่จะทราบว่า

- ๑. การสอนทักษะทางการพยาบาลด้วยวิธีใช้ สไลด์-เทป สาธิต กับใช้ครูจริง ๆ สาธิต แบบใดจะดีกว่ากัน
- ๒. การสอนทักษะทางการพยาบาลโดยใช้เงื่อนไขสอนที่เกี่ยวข้องทุกชั้นตอน กับสอนทีละชั้นตอน แบบใดจะดีกว่ากัน
- ๓. จะมีความเกี่ยวข้องกันหรือไม่ ในระหว่างวิธีการสอนกับเงื่อนไขในการสอน หากนำมาใช้พร้อม ๆ กัน

สมมติฐานในการวิจัย

ผู้วิจัยมีข้อสันนิษฐานว่า

- ๑. การสอนทักษะทางการพยาบาลด้วยการใช้ครูจริง ๆ สาธิต ดีกว่าใช้สไลด์-เทป
- ๒. การสอนทักษะทางการพยาบาลโดยใช้เงื่อนไขสอนที่เกี่ยวข้องทุกชั้นตอนดีกว่าสอนทีละชั้นตอน
- ๓. มีความเกี่ยวข้องกันในระหว่างวิธีการสอนกับเงื่อนไขในการสอน หากนำมาใช้พร้อม ๆ กัน ฉะนั้น
 - ๓.๑ การสอนแบบที่ ๑ น่าจะดีกว่าแบบที่ ๒
 - ๓.๒ การสอนแบบที่ ๓ น่าจะดีกว่าแบบที่ ๔
 - ๓.๓ การสอนแบบที่ ๓ น่าจะดีกว่าแบบที่ ๑
 - ๓.๔ การสอนแบบที่ ๔ น่าจะดีกว่าแบบที่ ๒

ขอบเขตของการวิจัย

- ๑. การวิจัยนี้ศึกษาเปรียบเทียบเฉพาะการสอนทักษะทางการพยาบาลในเรื่องเทคนิคการฉีดยาเข้ากล้ามเนื้อเคลทอย เท่านั้น

๒. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองเป็นนักศึกษาพยาบาลรามาริมดีปีที่ ๑ ของโรงเรียนพยาบาลรามาริมดี ปีการศึกษา ๒๕๒๒ ซึ่งเป็นหญิงล้วน และมีอายุอยู่ในระหว่าง ๑๗ - ๒๐ ปี

๓. เนื้อเรื่องที่ใช้ในการสร้างสไลด์-เทป และการบรรยายประกอบการสาธิต โดยครูจริง ๆ เป็นเนื้อเรื่องที่ใช้สอนในโรงเรียนพยาบาลรามาริมดีเท่านั้น

ขอตกลงเบื้องต้น

๑. ผู้เข้ารับการทดลองทุกคนไม่เคยเรียนรู้เกี่ยวกับการฉีดยาเข้ากล้ามเนื้อ เกลทอยมาก่อน

๒. งานฉีดยาเข้ากล้ามเนื้อ เกลทอย มีขั้นตอนที่ติดต่อกันมาก ยากที่จะแยกออกเป็นหน่วยย่อย ๆ จึงถือเป็นงานที่ซับซ้อน

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

แบบที่เดี่ยวหมดหรือแบบรวม หมายถึงการสอนขั้นตอนทั้งหมดติดต่อกัน แล้วจึงให้ผู้เรียนทำตาม เช่น แบบที่ ๑ และ ๓

แบบที่ละขั้นตอนหรือแบบแยก หมายถึงการสอนแต่ละขั้นตอน แล้วให้ผู้เรียนทำตามทันทีแต่ละขั้นตอนนั้น เช่น แบบที่ ๒ และ ๔

แบบสไลด์-เทป หมายถึงการสอนทักษะการฉีดยาเข้ากล้ามเนื้อ เกลทอย โดยใช้สไลด์และบรรยายด้วยเทปซินโครไนส์ เป็นเครื่องสาธิต

แบบสาธิตสด หมายถึงการสอนทักษะการฉีดยาเข้ากล้ามเนื้อ เกลทอย โดยให้ครูเป็นผู้สาธิต และบรรยายประกอบ

เวลามาตรฐาน หมายถึงเวลาที่ใช้ในการปฏิบัติงานฉีดยา ซึ่งนับตั้งแต่ผู้ถูกทดลองหยิบสำลีก้อนแรก จนกระทั่งถอนเข็มออกจากหุ่น ซึ่งพิจารณาจากฐานนิยมของเวลาซึ่งผู้ถูกทดลองจำนวน ๑๐๐ คนใช้ และได้ผ่านการพิจารณาจากคณะอาจารย์ ๕ ท่านแล้ว ถือเวลา ๒๐ วินาทีเป็นเกณฑ์